

Kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački
Homilija na misi prigodom Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991.
Vukovar, Memorijalno groblje, 18. studenoga 2016. godine.
Liturgijska čitanja: *Sir 51, 1-8; Iv 17, 20-26*

Cijenjeni hrvatski branitelji, osobito branitelji Vukovara,
dragi članovi obitelji poginulih i stradalih u ratu protiv Hrvatske,
preuzvišeni Apostolski nuncije,
draga subraćo u biskupskoj i svećeničkoj službi,
cijenjena gospođo Predsjednice Republike Hrvatske,
poštovani predsjednici: Hrvatskoga sabora i
Vlade Republike Hrvatske,
cijenjeni predstavnici hrvatske vojske i policije,
dragi hodočasnici, braćo i sestre!

1. Sabrani smo na Memorijalnom groblju u spomenu na događaje prije dvadeset i pet godina koji su ispunjeni neizrecivom tajnom zla. Toliko nam toga ovdje dolazi u misli i dotiče nam srce, dok svatko od nas na svoj način proživljava i bol i ponos, ljubav prema domovini i pitanja o budućnosti, svoju vjeru i pouzdanje u Boga.

Naš hod u procesiji kroz Vukovar, hod koji je u mislima spajao slike života prije razaranja Grada, slike gaženja ljudskosti te izrugivanje pravde tijekom i nakon rata, slike lica ljudi koji su sačuvali lice Vukovara i onda kada su i suze od boli presušile. Taj je naš hod spojio sve hrvatske krajeve i ljude diljem domovine i svijeta, korake branitelja i novi naraštaj kojemu prenosimo vrijednost spomena.

Danas smo u Vukovaru, na važan spomendan za hrvatsku državu, okupljeni u narodnom zajedništvu u ovoj učionici Života. Kao kršćanski vjernici dionici smo ljubavi u Isusu Kristu, pobjedniku nad smrću po uskrsnuću, koji nas zemaljske putnike povezuje s našom pokojnom braćom i sestrama u vječnosti.

2. Božja riječ nam danas u dvama misnim čitanjima donosi dvije molitve. Prva je iz Staroga zavjeta, iz Knjige Sirahove s naglaskom na oslanjanju na Boga koji je jedini Spasitelj. U prvoj smo rečenici čuli hvalospjev i zahvalu. S tim smo raspoloženjem i mi okupljeni ponavljajući: »Slavit ću te... i hvalit ću te, Bože, Spasitelju moj«. Zadnja rečenica spominje milosrđe po kojemu Bog izbavlja od neprijatelja one koji su strpljivi.

Cijelo je čitanje divna molitva zahvale Božjemu imenu, Božjoj prisutnosti u prijetnjama životu. Kako samo dojmljivo ovdje zvuče riječi o spašavanju od propasti, od laži i prijevara, od kušnja i trpljenja, od ognja, od nečista jezika, od blizine smrti, od bespomoćnosti. Kako samo riječi molitelja pogađaju istinitost onoga što se ovdje zbilo kada kažu: »Okruživahu me sa svih strana i nije bilo nikoga da mi pomogne. Pogledom sam pomoć ljudi tražio, ali uzalud«.

Da, neznatna je bila pomoć ljudi koji su mogli zaustaviti uništavanja. Hrvatski je pogled često morao gledati ljudsko nemilosrđe. No, baš nas to uči o dvije vrijednosti koje prožimaju današnju Božju riječ i najveća su utjeha: Božje milosrđe i Njegovo ime. To je središnji oslonac koji ne smijemo previdjeti, okruženi imenima naše braće i sestara, na grobovima onih koji su svjedočeći milosrđe bili izloženi nemilosrđu prije dvadeset i pet godina.

3. Druga je molitva Isusova u današnjem Evandjelju, kojoj je u središtu zajedništvo s Bogom i s ljudima, sudioništvo u Božjoj slavi i prepoznatljivost Božje ljubavi. Isus je po svome utjelovljenju, naviještanju nebeskoga kraljevstva, svojim križem i uskrsnućem objavio Božju

uronjenost u našu ljudskost, njegovu sućut i milosrđe. Isus među nama, trajna je prisutnost Božje ljubavi u ljudskoj povijesti.

Koliko god izgledalo proturječnim, ime Božje ljubavi rijetko je gdje tako snažno očitovano kao u Vukovaru. Na Kalvariji su od Isusa tražili da siđe s križa. Izazivali su Boga da na ljudski način očituje svemoć i snagu previđajući tako najvažnije, dovršetak Božjega djela u Kristu koji im je bio pred očima.

I na ovom groblju privid govori o nestanku, o porazu, o zaboravu, o Božjoj neprisutnosti, jer su ljudi zasićeni patnjama. Ali mi ne smijemo previdjeti da je baš tu pred nama, u tišini grobnih nizova, Božja ljubav najglasnija. Ako želimo čuti nju, a ne sebe, otkrit ćemo mir, te ćemo umjesto zemlje i hladnoće, dodirnuti nebo i toplinu.

Božja ljubav ne nestaje niti se gasi, iako je suočena s neistinom i prijetnjama miru. Ona nas i danas iznova pita o našem zajedništvu, o svjedočenju istine, o zalaganju za dobro i mir, o našem opraštanju.

4. Znamo koliko znače osjećaji i riječi nad grobovima najmilijih. Prijašnjih smo godina, svjesni raznih stranputica kojih smo bili svjedoci, upozoravali na pogubnost pokušaja da se zaniječe posebnost Vukovara i zanemari istina o Vukovaru, te istina o stradanju hrvatskih ljudi u Domovinskome ratu. Taj se nemar samo nadograđuje na nemar prema istini o Drugome svjetskom ratu i o komunističkome poraću, što je do danas nošeno prikazima s debelim naslagama laži. Zbog tog nemara, pokazuje se da su iste laži još uvijek dovoljno jake da se njima uvijek iznova truže naša sadašnjost.

Danas smo u ovako velikom broju okupljeni u Vukovaru iz svih krajeva Lijepe naše. Ovdje smo kao narod ponosni u svojoj hrvatskoj državi. Zbog naše sadašnjosti i budućnosti nedopustiva je neosjetljivost za ovaj Grad i otklanjanje pogleda od Vukovarske žrtve. Komu je trebalo dovodenje do apsurdna međuljudskih odnosa, napetosti između institucija i ljudi koji su najviše propatili? Koji su to dobri plodovi izrasli iz provociranja hrvatskih branitelja? Koliko je samo vremena, života, energije hrvatske nacije koštalo poigravanje s osjećajima hrvatskih građana?

U 87-dnevnoj opsadi Vukovara, od kolovoza do studenoga 1991. godine, neprijatelj hrvatske države izvršio je najstrašnije razaranje u Europi nakon Drugog svjetskog rata, razorio je Grad na Dunavu, te ubio i protjerao njegove žitelje. Stoga je Vukovarska žrtva postala simbolom svih žrtava podnesenih u Domovinskom ratu. Ova nam obljetnica doziva u sjećanje na tisuće poginulih i ranjenih civila i vojnika u Domovinskom ratu te budi vapaj naroda jer nažalost za 1571 osobu još do danas nije poznata sudbina. Ona nas prisjeća i na prizore masovnog progona hrvatskog pučanstva od Podunavlja, Posavine, zapadne Slavonije, Banovine, Korduna, Like do Dalmacije. U tim je godinama na slobodnom hrvatskom prostoru bilo iz okupiranih područja Hrvatske oko 550.000 prognanika, a k tome je još 150.000 ljudi bilo u izbjeglištvu u inozemstvu; 26% hrvatskog teritorija bilo je okupirano i na tom je prostoru izvršeno etničko čišćenje, uništavanje hrvatske kulturne baštine, 351 katolička crkva potpuno je uništena, a ukupno 1313 katoličkih crkava oštećeno, zatirani su svi tragovi hrvatskog identiteta.

5. Svjesni smo da se i danas od strane počinitelja zla nad Vukovarom i na drugim područjima Hrvatske nastoji zanemariti ili umanjiti to veliko zlo učinjeno od pojedinaca ili zločinačkih organizacija. Kako to da se za zločine protiv čovječnosti, kao što je ovaj na Ovčari, ili onaj u Škabrnji, kojega se danas s posebnim pijetetom spominjemo, ne zanimaju naše državne institucije? S ovoga Vukovarskoga groblja diže se glas i mrtvih i živih da je krajnje

vrijeme da hrvatska država svim sredstvima uloži napor u rasvjetljavanje svoje prošlosti, svega onoga što joj je na ponos, a i onoga što je opterećuje.

Nemar prema spomenu i nebriga da se prikupe i proučavaju dokumenti iz novije prošlosti mogu nas dovesti do nepojmljivih neprilika u kojima bi mogli doći na kušnju ne samo hrvatski branitelji, koji su se nesebično davali za obranu bližnjih, nego i iskrivljavanje istine o Domovinskom ratu. A da se - uz velike žrtve sve do spremnosti davanja života iz ljubavi - u tom nama nametnutom ratu Hrvatska nije obranila, danas ne bi bilo hrvatske države.

Stoga sada, kada je stasao novi hrvatski naraštaj, imamo obvezu posebno njegovati kulturu spomena, ugrađivati je u obrazovni sustav i u izražaje hrvatske kulture. I ne treba nas čuditi da se upravo na području kulture te odgoja i obrazovanja ta memorija ili želi iskriviti ili potpuno ukloniti.

Na hrvatskoj je državi pokazati da ima snagu i odgovornost za oplemenjivanje toga spomena, bez kojega hrvatski narod ostaje bez svoga identiteta i bez unutarnje snage koja se raduje budućnosti. Rečeno današnjim biblijskim riječima: ostaje bez imena i snage Božje prisutnosti koja progovara milosrđem. Bez spomena postajemo mlaki, sebični i neosjetljivi, dok nam žrtva Vukovara govori o gorljivosti, snazi, brižnosti, milosrđu i zajedništvu, koje se toliko puta očitovale u hrvatskom narodu, kad nam je bilo najteže.

6. Dok smo kao obitelj okupljeni na grobovima svoje braće i sestara, zahvaljujemo Gospodinu za mir u našoj domovini. Sliku toga mira, između drugih poznatih simbola, na prepoznatljiv način izražava 'Vučedolska, Vukovarska golubica'.

Možemo je vidjeti na raznim mjestima, od naših domova do javnih ustanova, kako u Hrvatskoj tako i u iseljeništvu. Taj je drevni simbol, zbog vezanosti uz Vukovar, postao poznatim u svjetskim razmjerima. Najčešće ga nazivamo golubicom, premda stručnjaci kažu da bi se moglo raditi o jarebici. I jedno i drugo tumačenje je lijepo. Zapravo se nadopunjuju. Zato sam u današnjemu spomenu razmišljao o ovom drugom tumačenju: o jarebici.

Kada ta ptica osjeti opasnost za svoje mlade, kada vidi prijetnju, ona počinje privlačiti pozornost na sebe. Kao majka zna da su njena djeca lak plijen grabežljivcima. Zato se počinje pretvarati da šepa, kako bi neprijatelj mislio da je može lako uloviti. Jarebica odvlači neprijatelja od malenih i, kada se čini da je tako blizu da je ugrabi, ona poleti i spasi svoje leglo. Nije li to predivna slika Vukovarske žrtve?

Nezaštićena mlada hrvatska država, nedovoljno jaka za nalet grabežljivaca koji su je htjeli uništiti; udarana po svojim krilima, na istoku, sjeveru, zapadu i jugu, te preslaba za izravno suočenje, imala je svoju majku-zaštitnicu u Vukovaru. Izgledala je kao lak plijen; šepala je, bila na izdisaju, a ipak je dugo privlačila snagu neprijatelja, nadmoćnog agresora, i omogućila mladima da ojačaju. A zatim – istinski ranjena, izmučena do iznemoglosti – uspjela se vinuti u let.

I premda vučena i vrebana po kućama, tražena po blatnim poljima, odvođena do strahotnih jama; premda ubijana na cestama, u vrtovima, u podrumima, u bolnicama, nikada nije uhvaćena. Ostala je živjeti u svojoj domovini: od Dubrovnika, Splita i Šibenika, od Zadra, Škabrnje i Knina, do Gospića, Slunja i Karlovca, Petrinje i Voćina, do Vukovarske bolnice, 'Veleprometa' i Ovčare...

Ovdje na ovom Memorijalnom groblju ostavila je svoje tragove u bjelini križeva. Ranjena se sklonila u raspuknuti križ koji u svome središtu čuva poruku mira i vječnosti, Vukovarske golubice.

Braćo i sestre, ovo je sveto mjesto pouzdane molitve za mir i zajedništvo u našoj sredini, za mir među narodima i državama, za nove odnose na ovim prostorima. S ovog mjesta struji trajan poziv na opraštanje i vapaj za dar milosrđa, jer život nije moguć bez milosrđa, kojemu je nepresušni izvor Božje milosrđe. Gospodine, oslobodi nas, naše nove naraštaje, od rata i svakoga drugog zla.

7. Dragi hodočasnici, na ovim vukovarskim spomen-mjestima vidljivo je koliko nam je potreban Božji blagoslov. I sâm, braćo i sestre, ovdje među vama, osjećam potrebu primiti blagoslov istinskih svjedoka snage, koja je Božji dar: blagoslov majki i očeva koji su ovih dvadeset i pet godina živjeli okrutnost rastanaka i suočenost s patnjom svoje djece; blagoslov mladića i djevojaka koji su nam darovali svoju mladost i snove.

Osjećam potrebu primiti blagoslov zaručnikâ i supružnikâ koji su očitovali ljubav u progonstvu, u razdvojenosti obitelji, u čuvanju ognjišta. Osjećam potrebu primiti blagoslov djece koja su rasla poučavana da se mržnjom ne odgovara na mržnju, ni da se nasiljem suzbija nasilje; niti da se istina smije prešutjeti. Konačno, ovdje smo, jer nam svima treba blagoslov naših pokojnih. Na ovome polju vukovarskih križeva osjećam potrebu zahvaliti za sve nesebične ljude, koji su sačuvali vidljivom sliku Boga u čovjeku i ublažavali rane milosrđem.

Blagoslovite mene i sve nas, svi vi, hrvatske žene i muževi, hrvatski branitelji, koji ste domovini darovali sve, ne tražeći ni zahvalnice ni odličja; štoviše: za uzvrat ste dobili nerijetko tek porugu i prozivanja, bešćutnost i prijezir. Blagoslovite našu domovinu svojom hrabrošću i ustrajnošću, mirom koji provire iz Božjega Duha. On je snaga slabima i okrpja umornima.

Božji mir zazivamo dok molimo zagovor naših svetih svjedoka vjere i mučeničkih primjera, među kojima nas posebno prati blaženi Alojzije Stepinac. Utječemo se zagovoru nebeske Majke, Presvete Bogorodice Marije, koja je hrvatskom narodu i Hrvatskoj domovini pomoć i budućnost. Počivajte u miru, pokoj vam u Gospodinu, dragi pokojni hrvatski branitelji.

Amen.